Despre Rai şi Scriptură

�

NESTEMATE ALE LITERATURII PATRISTICE
OMILII

Despre Rai şi Scriptură

Despre iubirea lui Dumnezeu pentru noi

Despre „Şezut-a împărăteasa de-a dreapta Ta”

Introducere şi traducere Preot Victor MANOLACHE

Editura Bizantina

2006

Cuprins

Despre Rai şi Scripturi...9

Despre Rai şi Scripturi;
Despre iubirea lui Dumnezeu pentru noi;
Despre „Şezut-a împărăteasa de-a dreapta Ta”..9

INTRODUCERE

din
Despre Rai şi Scripturi;
Despre iubirea lui Dumnezeu pentru noi;
Despre „Şezut-a împărăteasa de-a dreapta Ta”

Traducerea a fost făcută după textul original din J.P.Migne, Patrologia Graeca, 52, col. 396-414

Sfântul Ioan Gură de Aur, marele predicator şi vorbitor cu Dumnezeu, a trăit în secolul al IV-lea şi s-a bucurat de multă desfătare duhovnicească tâlcuind înţelesurile dumnezeieştilor Scripturi, aşa cum el însuşi mărturiseşte. Izvorul inspiraţiei sale era în Dumnezeu şi în rugăciune, şi permanent citea Sfintele Scripturi.

Descoperea oamenilor că refacerea morală şi spirituală a lumii, este strâns legată de ascultarea şi împlinirea Cuvântului lui Dumnezeu. Este de datoria oricărui creştin să se îmbunătăţească necontenit până la „starea bărbatului desăvârşit, la măsura vârstei plinirii lui Hristos” 1. Greaua

amorțire care stăpânește sufletul omului este alungată de înțelesul slovei sfinte, iar păcatul nu-şi găseşte cu uşurință sălăşluire în el.
1 Efeseni 4,5.

Sfântul Ioan zguduie conştiințele ascultătorilor săi creştini: „Spuneți-mi, vă rog, care din cei de față ar putea, dacă i-aş cere, să-mi spună un psalm sau un text din dumnezeieştile Scripturi? Nici unul! Şi nu-i numai aceasta grozăvia. Grozăvia este alta, că suntem atât de nepăsători față de cele duhovniceşti, pe cât suntem de iuți, ba mai iuți decât focul, față de cele satanice. De v-aş întreba de ştiți cântece de lume, cântece de dragoste, cântece desfrânate, aş vedea că mulți le ştiu pe de rost şi le cântă cu multă plăcere. Dar ce scuză găsiți că nu ştiți un text din Scriptură? „Nu-s călugăr mi se va răspunde! Am femeie şi copii, şi trebuie să mă îngrijesc de casa mea"! Ei bine, scuza aceasta vă pierde, socotiți că numai călugărilor li se cuvine să citească dumnezeieştile Scripturi, când de fapt voi aveți cu mult mai multă nevoie decât călugării, pentru că voi trăiți în lume, voi vă răniți în fiecare zi; şi de aceea voi aveți mai cu seamă nevoie de leacul Sfintelor Scripturi. Prin urmare, a socoti de prisos citirea Sfintelor Scripturi este cu mult mai rău decât a nu le citi. Astfel de gânduri sunt gânduri drăceşti"2.
2 Sfântul Ioan Gură de Aur, Omilii la Matei, Bucureşti, 1994, pag. 6-7.

Sfântul Ioan Gură de Aur are un singur scop: mântuirea tuturor credincioşilor. Spune atât de frumos: „Căci nu este pajiştea aceasta nemănoasă, neprimitoare de semințe, neaducătoare de spice, ci eu sunt nesătul, căci nu vreau să se mântuiască puțini, ci toți. Şi dacă unul rătăcit se pierde şi eu mă pierd şi mă văd următor acelui Păstor care avea nouăzeci şi nouă de oi, dar alerga după cea pierdută"!

Această modalitate de biciuire a conştiințelor adormite însemna perceperea corectă a ceea ce voia să spună, dar şi un semn de amenințare pentru potrivnicii care călcau „mărgăritarele" în picioare.

Predica vie necesită o trăire şi o jertfă deosebită. Cât despre sfințenia vieții Sfântului Ioan Gură de Aur, literatura creştină patristică ne transmite această mărturie: „Ava Atanasie ne spunea despre Iania, sora episcopului Adelfie, care relata: Când Ioan Gură de Aur, episcopul Constantinopolului a fost surghiunit în Cucuson, a găzduit în casa noastră. Cât a stat la noi am avut mare îndrăznire şi dragoste către Dumnezeu. Fratele meu, episcopul Adelfie, mi-a spus: Când a murit Fericitul Ioan în surghiun, m-a cuprins o durere de nesuferit, că acest bărbat, dascălul întregii lumi, care a înveselit cu cuvintele sale Biserica lui Dumnezeu, n-a adormit întru Domnul pe scaunul său. Şi eu m-am rugat lui Dumnezeu, cu multe lacrimi, să-mi arate în ce stare se află el. După ce m-am rugat multă vreme, într-o zi, am căzut în extaz şi am văzut un bărbat frumos la chip, care m-a luat de mâna dreaptă şi m-a dus într-un loc frumos şi slăvit. Acolo mi-a arătat pe predicatorii credinței şi pe dascălii Bisericii. Eu mă uitam de jur împrejur să văd pe cel pe care îl doream, pe marele Ioan. După ce mi-a arătat pe toți şi mi-a spus numele fiecăruia, m-a apucat iarăşi de mână şi m-a scos afară. L-am urmat întristat că n-am văzut împreuriă cu părinții pe cel întru sfinți, Ioan. La ieşire, cel ce stătea la poartă, văzându-mă trist, mi-a spus: „Nici unul dintre cei care vin aici nu iese întristat!". Eu i-am răspuns: „Aceasta îmi este durerea, că n-am văzut cu ceilalți dascăli pe preaiubitul meu Ioan, episcopul Constantinopolei". Acela m-a întrebat iarăşi: „Vorbeşti de Ioan, Dascălul pocăinței?" „Da"!, i-am răspuns eu. „Pe el,

mi-a spus acela, nu-l poate vedea om în trup, pentru că el stă acolo unde este tronul Stăpânului”3.
3 Ioan Moshos, Limonariu

Omilia Patriarhului Constantinopolului pe care o redăm mai jos cuprinde şaptesprezece părți.

Pentru început, Sfântul Ioan vorbeşte despre desfătarea şi folosul citirii Scripturilor, care sunt mai presus decât Paradisul cu toate frumusețile şi dulcețile lui. Deşi în alte scrieri autorul pare că depreciază Scripturile, pentru că le aşează pe un plan inferior revelației primare, revelației din firea lucrurilor, acum revine, aşezându-le cu mult peste bucuria şi experiența Paradisului. Acestea au cuprins toată existența, toate locurile şi timpurile iar roadele lor dau în toată vremea, şi nu doar la timpuri rânduite. Aceste fructe ale Scripturilor desfătează nu numai exteriorul, ci mai ales lăuntrul omului, care primeşte certitudinea cea bună, că merge pe o cale dreaptă şi spre un final fericit.

Sfântul Ioan face un salt de la desfătarea dobândită prin Scripturile Sfinte, la vremurile tulburi pe care le-a avut de trecut Biserica. Vorbeşte despre timpul schimbării şi despre nestatornicia omenească. Aminteşte despre nestatornicia lucrurilor de aici, despre vremelnicia celor în care ne punem nădejdea. Despre voia lui Dumnezeu, care a făcut din el, cel prigonit şi vânat, un apărător. Nimic din cele omeneşti nu rămân veşnice, toate sunt nesigure şi supuse schimbării. Ceea ce rămâne este credința în Biserică, conform spuselor Mântuitorului: „Tu eşti Petru, şi pe această piatră voi zidi Biserica Mea, şi porțile iadului nu o vor birui pe Dânsa4″.
4 Marcu 8, 29

Nu este vorba despre Biserică, lăcaş de cult, despre zidurile bisericii, ci despre învățătura mântuitoare care „nu îmbătrâneşte”. Cel care părăseşte Biserica, se sminteşte de ea, este singurul vinovat, căci nu se află în ea pricină de pierzare. Nu Biserica l-a părăsit, ci el a făcut-o de bunăvoie. Cu toate că s-a îndepărtat, aceasta nu înseamnă că nu se mai află sub grija protectoare a lui Dumnezeu, care nu-l părăseşte niciodată, ci aşteaptă întoarcerea lui în Biserică. Aceasta nu va pieri niciodată, deşi zidurile ei, într-adevăr, pot fi dărâmate de cei fărădelege. Zidurile da, dar învățătura şi dogmele mântuitoare, niciodată.

Sfântul Ioan ne invită să luăm seama la sfârşitul celor care s-au războit cu Biserica, pentru ca să înțelegem, să ne dăm seama de pieirea lor, de modul în care au sfârşit. Deşi este permanent lovită din afară, Biserica pluteşte pe valurile învolburate, fără să se cufunde, străbate istoria spre ținta ei finală, Împărăția Cerurilor.

În partea a doua Sfântul Ioan explică de ce nici unul dintre cei care fac parte din Biserică nu s-a înspăimântat la vederea acelor încrucişări şi scânteieri de arme. Temerile de cele întâmplate nu se justifică, de vreme ce suferințele sunt pricină de încununare. Astfel, moartea care se putea întâmpla, nu însemna altceva decât o scăpare din strâmtorările şi greutățile vieții, în persoana lui se împlineau cuvintele Mântuitorului, Care prezicea că a venit să-i elibereze pe cei „pe care frica morții îi ținea în robie toată viața”5.
5 Evrei 2,15

Frica lipsirii de bunuri este anulată prin faptul că toți oamenii nu aduc nimic când se nasc pe lume şi nu iau nimic când mor. Exilul nu-l înspăimântă deloc, pentru că Dumnezeu locuieşte

pretutindeni şi nici un loc nu-i este străin. Cât despre batjocora şi înjurăturile oamenilor, Sfântul Ioan este fericit că urmează Stăpânului său, Care a suferit din iubire pentru oameni, şi a făgăduit desfătare şi bucurie celor care le primesc pe acestea. Aşadar, toate pătimirile de pe pământ se fac prilej de meditaţie despre bunurile viitoare, făgăduite de Domnul. Omul este lepădat, umilit şi batjocorit doar de păcat, de conştiinţa care-i biciuieşte sufletul, pentru greşelile şi fărădelegile lui. Nu lucrurile din afară îl vatămă şi-l doboară pe om, ci viermele neadormit al conştiinţei, care îi macină lăuntrul şi-i fură liniştea, atunci când păcătuieşte.

În partea a treia se tratează pe larg despre vremelnicia stăpânirii lumeşti şi, în mod special, despre bogăţie, cea care ridică mulţime de oameni şi de popoare, şi-i învrăjbeşte pe aceştia. „Este cu mult mai cumplit să-ţi fie mintea înrobită de această boală, decât să stai la închisoare. A sta la închisoare nu se întâmplă întotdeauna, dar totdeauna dragostea de bani robeşte mintea. De aceea, Domnul îl îndepărtează pe iubitorul de bani şi de argint tocmai prin ceea ce căuta mai mult.

„-Ce vrei?, îl întreabă Domnul. Vrei să-ţi păstrezi averile şi să te desfătezi de plăcere? Îţi voi îndeplini cu prisosinţă şi o dorinţă şi pe cealaltă, dacă vei îngropa aurul tău acolo unde-ţi poruncesc Eu… Bogăţia îi face slabi pe cei bogaţi. Când bogăţia le cere să-i slujească, merg până la crimă, la bătăi, la insulte, la orice neruşinare”6.
6 Sfântul Ioan Gură de Aur, Omilii la Matei, Bucureşti, 1994, pag. 269

Ea dă dovadă de multă laşitate în situaţiile grele ale vieţii, şi după ce creează în jurul ei toate aceste strâmtorări, dă bir cu fugiţii. Nu este fidelă nici unui stăpân, ba mai mult, îl primejduieşte pe cel care crede că o stăpâneşte. Sfântul Ioan o aseamănă unei fiare sălbatice care trebuie îndepărtată. Autorul face distincţie între bogăţie şi lăcomie. Astfel, bogăţia dacă nu este adunată prin răpirea bunurilor altuia, nu se arată a fi păcat, dar darul acesta primit de la Dumnezeu, trebuie împărţit cu ceilalţi oameni. Prin răpire nu este păgubit numai săracul care pierde doar lucruri materiale, ci şi bogatul răpitor, care se lipseşte de cele cereşti.

Sfântul Ioan îi mustră în faţă pe aceştia, dar nu din răutate, ci cu durere, căci toţi sunt fiii lui Dumnezeu şi fiii lui sufleteşti pe care este chemat să-i mântuiască, şi nu vrea să-i piardă în volbura păcatului şi a iadului.

În partea a patra, Sfântul Ioan ne îndeamnă să ne ferim în viaţă de păcat, singurul care ne poate vătăma sufletul, iar Dumnezeu ne va sta în ajutor. Cel care săvârşeşte păcatul se păgubeşte. Pentru a ne feri de păcat, nu contează locul în care ne aflăm sau condiţiile de viaţă. Ni se aduce ca exemplu Adam, care a fost aşezat în grădina Raiului, în condiţii speciale, dar nu s-a folosit cu nimic din aceasta, ci a căzut în cursa diavolului, şi a săvârşit păcatul. Mai mult, satana nu l-a strâmtorat în nici un chip, ci doar i-a întins cursa, iar el singur a consimţit la săvârşirea păcatului.

De cealaltă parte, este dat ca exemplu dreptul Iov, cel care a fost lovit cu multe necazuri, ca să se lepede de credinţa în Dumnezeu. N-a făcut-o, însă, cu toate că i s-au ucis copiii, i s-au distrus casele, i-au pierit animalele şi slugile. Trupul lui plin de răni zăcea pe bălegar, iar femeia lui îl necăjea, dar nu L-a blestemat pe Dumnezeu. Aşadar, n-a contat locul unde a vieţuit fiecare, ci doar credincioşia în a face voia lui Dumnezeu.

În continuare, este condamnat fariseismul şi comportamentul duplicitar, adaptarea la noile condiții, făcând concesii păcatului. Astfel, cei care se arătau apărători ai celor năpăstuiți, milostivi şi buni se arată goliți de toate acestea, dovadă că n-au fost deloc, sau foarte puțin trăitori. Cei în care oamenii şi-au pus nădejdea, s-au arătat a fi mincinoşi şi plini de trufie. De aceea, Sfânta Scriptură ne îndeamnă: „Nu vă puneți nădejdea în oameni…”7.
7 I Timotei 6,17

În partea a cincea, Patriarhul Ioan arată că vremurile nu l-au schimbat deloc, el a rămas acelaşi, şi când a fost la strâmtorare şi ananghie şi când a fost la bine. Suferința are un rol tămăduitor doar în sufletele credincioase, în cele împietrite nu face decât să mocnească, iar la vremea potrivită, să izbucnească cu şi mai multă putere.

Sfântul Ioan este nemulțumit pentru că sunt puțini cei care s-au schimbat şi au adus roade duhovniceşti, căci el vrea să se mântuiască toți şi să nu se piardă nici unul. Toți Părinții trăitori folosesc formula: „Toți se mântuiesc, în afară de mine, care sunt cel mai păcătos”!

Creştinul trebuie să conştientizeze că nu are cetate stătătoare pe pământ, nu poate să spună că are ceva al lui, pentru că destinația lui nu este pământul, ci este cerul. Foarte potrivită este imaginea cu hanul unde călătorul intră, stă o noapte iar a doua zi pleacă, fără să se intereseze de nimic, de împodobirea, îngrijirea şi păstrarea locului care l-a găzduit. Drumețul ştie când intră şi când va pleca de la han, în timp ce omul n-a primit de la Dumnezeu această ştiință, nu cunoaşte ceasul morții, ca să rămână în permanență treaz şi vigilent la cele pe care le are de făcut. Referitor la acest aspect, Sfântul Ioan Gură de Aur ne avertizează că nici locul dar nici vârsta nu contează când este vorba de ieşirea din această viață, ci numai pregătirea pentru mântuire: „Eşti bătrân şi ai ajuns pe cea din urmă treaptă a ieşirii din viață? Să nu socoteşti că nu mai ai timp de pocăință, să nu te deznădăjduieşti de mântuirea ta! Gândeşte-te la tâlharul mântuit pe cruce! Nu poate fi un timp mai scurt ca acela în care a fost încununat! Şi totuşi timpul i-a fost îndestulător pentru mântuire! Eşti tânăr? Nu te încrede în tinerețe! Nu te gândi că viața îți stă deschisă în față! „Că ziua Domnului, ca un fur noaptea, aşa vine” (Eclesiasl 5,8). Pentru aceasta a lăsat Dumnezeu necunoscut sfârşitul vieții noastre, pentru ca să ne facem noi înşine cunoscute şi râvna şi purtarea noastră de grijă. Nu vedeți câți oameni tineri mor în fiecare zi? De aceea cineva ne sfătuieşte: „Nu întârzia a te întoarce la Domnul, nici nu amâna din zi în zi” (7 Tes. 5,2), ca nu cumva să pieri în timp ce amâni”8!
8 Sfântul Ioan Gură de Aur, Despre mărginită putere a diavolului, Trad. Preot Profesor Dumitru Fecioru, Bucureşti, 2002, pag. 87

În concluzie, bogăția şi adunarea de bunuri pieritoare este de prisos, ne osândeşte şi vom auzi din partea lui Dumnezeu cuvintele: „Nebune, în noaptea aceasta se va lua de la tine sufletul tău, toate acestea ale cui vor rămâne”9?
9Luca 12, 20

În parte a şasea, Sfântul Ioan vorbeşte despre bogăția şi despre răpirea cea bună, îngăduită de Dumnezeu şi, mai mult, răsplătită chiar cu cunună. Creştinul este dator să „răpească” de la Dumnezeu împărăția, s-o „fure”, şi va primi laude, în timp ce săracul strigă după răpitor, îl blestemă şi caută să-l dea pe mâna judecătorului, Dumnezeu îl laudă şi-l primeşte pe acesta în împărăție. Mai mult, această răpire este obligatorie pentru cel care nu vrea să fie pedepsit.

Aşadar, lucrurile omeneşti, vremelnice, nu merită osteneala de a fi furate, ci doar cele cereşti sunt vrednice de acest efort.

Creştinii trebuie să fie statornici, să nu cadă în cursele vrăjmaşilor. Să nu-i laude pe bogaţi, şi să-i dispreţuiască pe cei săraci, luând aminte la cuvintele Sfântului Apostol lacob care zice: „Fraţii mei, nu căutând la faţa omului să aveţi credinţa în Domnul nostru lisus Hristos, Domnul slavei. Căci, dacă va intra în adunarea voastră un om cu inele de aur în degete, în haină strălucită şi va intra şi un sărac în haină murdară, voi puneţi ochii pe cel care poartă haină strălucită, şi-i ziceţi: Tu şezi bine aici. Pe când săracului îi ziceţi: Tu stai acolo, în picioare, sau şezi jos, la picioarele mele. N-aţi făcut voi, oare, în gândul vostru deosebire între unul şi altul şi nu v-aţi făcut judecători cu socoteli viclene? Ascultaţi, iubiţii mei fraţi; au nu Dumnezeu i-a ales pe cei ce sunt săraci în ochii lumii, dar bogaţi în credinţă şi moştenitori ai împărăţiei pe care a făgăduit-o celor care-L iubesc pe El? Iar voi aţi necinstit pe cel sărac! Au nu bogaţii vă asupresc pe voi şi nu ei vă târăsc la judecăţi? Nu sunt ei cei ce hulesc numele cel bun întru care aţi fost chemaţi”10?
10 Iacov 2, 1-7

Pe toate acestea le cugetă creştinul doar dacă rămâne în Biserică „Stâlpul şi temelia adevărului11, adică în învăţătura cea mântuitoare care le cuprinde pe toate şi „nu îmbătrâneşte niciodată”, căci dogmele sunt aceleaşi indiferent de timpuri şi de locuri. Pretextul că vremurile şi contextul social anulează actualitatea dogmelor este fals, pentru că „Hristos rămâne acelaşi în veac”12
.11 I Timotei 3,15
12 Ioan 12, 34

În partea a şaptea desfrânata este curtată de Mire şi starea ei se schimbă în cea de feciorie. Desfrânata este făcută fecioară şi acesta este motivul pentru care Mirele S-a unit cu ea. El, care a zis că este păcat să pofteşti o femeie, acum râvneşte la o desfrânată.

Sfântul Ioan ne îndeamnă, însă, să nu ne poticnim de cuvinte, ci să căutăm înţelesul lor adânc. „Poftirile lui Dumnezeu sunt de fapt, atributele Lui, virtuţile Lui, cărora trebuie să le urmeze oamenii”.

În partea a opta este reluată vorbirea despre numirile lui Dumnezeu. Acestea sunt date după felurimea lucrărilor Sale din lume. Astfel, El este numit „Păstor”,” Piatră”, „Rădăcină”, „Ispăşitor”, „Logos”, „Veşmânt”, „Cap”, „Stăpân”, în funcţie de iconomia Lui divină, cea care lucrează în lume felurit, după caz şi situaţie.

În partea a noua numirile date Bisericii nu au acoperire în lumea materială, pentru că practic sunt imposibil de realizat în plan fizic. Şi astfel: „muntele nu este fecioară, fecioara nu este mireasă, împărăteasa nu este roabă, pentru că nu în trup sunt acestea, ci în duh”. Aşadar, din pricina slăbiciunii ascultătorilor Dumnezeu trebuie să Se folosească de imagini omeneşti pentru a transmite adevărurile divine.

Partea a zecea şi a unsprezecea dezvoltă tema de dinainte şi prezintă iconomia lui Dumnezeu, care caută reprezentări omeneşti pentru a se face pe Sine cunoscut. El nu poate fi perceput în fiinţa Lui, dar în acelaşi timp, nu rămâne necunoscut oamenilor, ca nu cumva aceştia să

deznădăjduiască, să creadă că i-a părăsit. De aceea, a luat chip de om, ca să poată fi accesibil oamenilor, însă, cele din jur L-au cunoscut căci „S-a coborât şi heruvimii s-au cutremurat, S-a coborât şi munții au fumegat, iar cerul s-a înfricoşat”.

Catafatismul lui Dumnezeu impune folosirea unor superlative absolute, care oricum nu sunt decât încercări de a-L defini pe El.

Pe baza textului Schimbării la față: „Şi a strălucit Fața Lui ca soarele şi hainele Lui s-au făcut albe ca zăpada”, Sfântul Ioan demonstrează că s-a plecat de la lucruri date, reale, pentru a urca la cele mai presus de fire. Cuvintele, ca şi realitățile pământeşti se dovedesc însă neputincioase, şi nu putem să rămânem la ele. Lumina lui Dumnezeu este mai mult decât strălucirea soarelui şi a zăpezii, deşi dintre toate luminile de pe pământ, acestea sunt cele mai expresive. Convenții omeneşti plecate de la realități stricăcioase, trebuie să lase loc tainei, golului care se va împlini doar în împărăția de dincolo, odată cu cunoaşterea lui Dumnezeu „față către față”13.
13 I Corinteni 13, 12

Mirele vine la firea omenească desfrânată fără să se ruşineze de aceasta, Se coboară fără intermediari, fără îngeri şi alte puteri cereşti. Se face asemenea acesteia ca să Se poată apropia de ea, ca aceasta să dorească să stea în preajma Lui. Nu se leapădă de dumnezeire ci o ascunde în trupul omenesc care-şi urmează drumul firesc şi se înalță printre oameni, fără ca aceştia să ştie pe cine au în preajma lor. Toți cei care au primit adevărul despre El s-au schimbat şi s-au făcut vase alese, de cinste. Firea desfrânată se apropie de El şi primeşte inelul de logodnă, pe Duhul cel Sfânt. După aceea o întreabă de unde vine şi aflând că a locuit în Rai şi a fost alungată de acolo o ia şi o sădeşte în făptura Sa. Astfel, desfrânata (firea omenească) este plăsmuită din nou şi învârtoşată prin focul Duhului Sfânt care o face „vas de cinste”. Cea care întăreşte vasul este suferința cea bună, strâmtorarea înfruntată cu credință.

Partea a douăsprezecea continuă ideea că „dreptatea, sfințirea, izbăvirea Duhului” comoara aceasta este păstrată în vasul de cinste, adică în trupul omenesc. Sfântul Ioan face apoi comparație între comoara oamenilor şi comoara Duhului Sfânt. Prima are nevoie de castele, de ziduri înalte, de zăvoare, de nenumărați păzitori şi de multă purtare de grijă, în timp ce a doua, pe lângă faptul că nu are nevoie de nimic din toate acestea, mai păzeşte şi vasul.

Acest vas slab nu se sfărâmă, ci este păstrat şi ocrotit de comoară, adică de Harul Duhului Sfânt care-l salvează din toate strâmtorările şi greutățile vieții.

Mirele promite firii căzute o zestre însemnată înscrisă cu sânge. Aceasta primeşte arvuna, inelul, zestrea propriu-zisă, o primeşte în curțile împărăteşti ale Tatălui. Printre binefacerile dotei, Mirele enumera: nemurirea, lauda împreună cu îngerii, izbăvirea de moarte, eliberarea din robia păcatului, moştenirea împărăției celei bogate, dreptatea, sfințirea, izbăvirea de cele prezente şi aflarea celor viitoare, pe care „ochiul nu le-a văzut şi la inima omului nu s-au suit”.

Partea a treisprezecea continuă enumerarea bunurilor viitoare promise şi vorbeşte despre învierea trupurilor şi despre neputrezirea acestora, în viața aceasta deşi trupurile sfinților au înviat, precum dreptul Lazăr, au cunoscut putreziciunea, vasele care purtau comoara s-au sfărâmat. În împărăția Cerurilor aceasta nu se va mai întâmpla, firea omenească nu va mai cunoaşte

stricăciunea. Toate aceste daruri sunt promise de Mire în schimbul iubirii. Firea le doreşte în viaţa de aici, dar Acesta le făgăduieşte în împărăţia Părintelui Ceresc.

Mirele a fost Cel Care a venit în întâmpinarea firii, deci El are dreptul să pună şi condiţiile, odată cu chezăşia inelului Duhului. Credinţa şi nădejdea vor ajuta firea să se desfete de acum cu privirea spre cele viitoare. Toate, cele de aici nu vor mai fi acolo, adică sărăcia, tristeţea, boala, bătrâneţea, fărădelegea, păcatul, nimic din toate acestea.

Inelul, darul Duhului Sfânt s-a împărţit aici firii omeneşti, deci tuturor oamenilor prin focul curăţitor al Sfintelor Taine. Acesta se dăruieşte dar rămâne întreg, se împarte şi rămâne acelaşi, şi niciodată nu se sfârşeşte. Duhul Sfânt a dăruit putere Apostolilor care au cutreierat lumea, au curăţit-o de demoni, au dărâmat templele şi au ridicat biserici, locuri unde Se sălăşluieşte Dumnezeu şi se sfinţeşte firea.

Partea a paisprezecea mărturiseşte despre puterea şi importanţa extraordinară a Duhului, Care sălăşluindu-Se peste Apostoli, a schimbat prin ei lumea. Astfel, nu doar persoana lor, ci şi umbra acestora săvârşea minuni, scotea demoni, vindeca slăbănogi, învia morţi, învăţătura propovăduită de ei plină de putere dumnezeiască a convertit aşezări de oameni în toate părţile lumii, a închis gurile păgânilor şi ale ereticilor şi a făcut din aceştia vase alese ale Duhului Sfânt.

În ultimele capitole ale omiliei, Sfântul Ioan Gură de Aur ajunge cu discursul său la tâlcuirea cuvintelor: „Şezut-a împărăteasa în haină aurită şi înfrumuseţată…”. Autorul acordă o importanţă deosebită cuvântului „aurit” care însemna o combinaţie de materii scumpe, pe lângă aur apărând şi alte metale preţioase. Acest mozaic, deloc întâmplător, arată felurimea virtuţiilor şi a posibilităţilor de a intra în împărăţia lui Dumnezeu. Astfel, fiecare om are posibilitatea de a lucra virtuţii potrivite puterilor sale pentru a dobândi mântuirea. Aşa cum elementele trupului omenesc alcătuiesc un tot armonic, la fel şi veşmântul împărătesei este împodobit cu tot felul de virtuţi, toate la fel de preţioase, înainte de a îmbrăca veşmântul împodobit, firea omenească s-a arătat lipsită de zestre, de frumuseţe, plină de zbârcituri şi de răni.

În altă parte, Sfântul Ioan completează: „Vrei să vezi urâţenia ei? Ascultă pe Pavel care zice: Eraţi cândva în întuneric (Efeseni 5, 8). Ai văzut negreala ei? Ce este mai negru decât bezna? Dar uită-te şi la nebunia ei! Că zice: Petrecând în răutate şi în pizmă (Tit 3, 3). Priveşte acum şi necurăţia ei, ca nişte necredincioşi şi fără de minte. Ce zic şi eu? Era şi pângărită şi vrednică de batjocură! Iar cu toate acestea, S-a dat pe Sine pentru cea urâtă, ca şi cum ar fi frumoasă şi iubită şi minunată”14.
14 Sfântul Ioan Gură de Aur, Cateheze maritale, Sibiu, 2004, pag. 90

Împăratul o scapă de toate acestea şi o anunţă că dota cu care trebuie să vină în împărăţie este ascultarea care vine din credinţă. Aşadar, credinţa şi nădejdea o ajută pe împărăteasă să dobândească toate celelalte bunuri făgăduite. În continuare, avându-le pe acestea două, împăratul va dori frumuseţea împărătesei.

Sfântul Ioan explică ce înseamnă frumuseţea sau urâţenia care ţin de fire sau de voinţa liberă. Cel frumos din fire nu se face urât şi nici invers, în plan sufletesc acest lucru este posibil, şi această frumuseţe o doreşte Dumnezeu, adică cea dobândită prin osteneală. Autorul sfânt explică

amănunțit: „N-o lăuda pentru frumusețea ei! Căci atât lauda, cât şi ura şi dragostea care se ivesc din pricina frumuseții din afară țin de sufletele neînfrânate. Caută frumusețea sufletului! Urmează Mirelui Bisericii! Frumusețea din afară este plină de fală şi de multă nebunie şi te aruncă în gelozie şi adeseori te face să bănuieşti lucruri necuviincioase. Dar tu zici că dragostea aceasta îți dă plăcere? O lună sau două sau cel mult un an, şi mai departe nu! Iar apoi minunea se veştejeşte după obişnuința îndelungată cu ea. Iar cele care au fost acoperite de frumusețe rămân: mândria, lipsa de minte, disprețul. Dar în cazul frumuseții sufleteşti nu este aşa. Ci dragostea întemeiată pe dragoste sufletească, o dată începută, rămâne cu tărie, fiindcă e vorba de frumusețea sufletului şi nu a trupului”15.
15 Ibidem, pag. 91

Şi împăratul va dori frumusețea interioară, lăuntrică care ține de virtute şi nu pe cea care ține de simțuri. Dacă frumusețea exterioară se veştejeşte odată cu trecerea timpului, cea sufletească merge până la mormânt, ba chiar mai mult, trece dincolo, străbate cerurile şi se înalță până la Mirele Ceresc. Frumusețea aceasta se numeşte dragoste şi cuprinde în ea toate virtuțiile fecioarei, ale miresei celei adevărate şi pe aceasta o doreşte Stăpânul Hristos. Pentru ea S-a jertfit şi l-a această înălțime a adus-o pentru că aşa o doreşte.

Să ne ajute Bunul Dumnezeu să atingem şi noi măcar pragul de jos al adevăratei mirese dorite de Hristos, acea plină de virtuți şi împodobită cu iubire.

Mai jos, redăm traducerea omiliei Sfântului Ioan Gură de Aur, referitoare la toate cele descrise până acum

Despre Rai şi Scripturi

Despre Rai şi Scripturi;
Despre iubirea lui Dumnezeu pentru noi;
Despre „Şezut-a împărăteasa de-a dreapta Ta”

Citirea dumnezeieştilor Scripturi este mult mai plină de desfătare, decât pajiştea şi Paradisul. Căci acolo sunt flori care se ofilesc, aici în Scripturi, înțelesurile prind aripi; acolo zefirul suflărilor, aici adierea Duhului Sfânt; acolo buruienile cățărătoare, aici purtarea de grijă a lui Dumnezeu protectoare; acolo greierii care cântă, glăsuiesc, acolo târâitul şarpelui, aici folosul citirii. Paradisul se găseşte într-un loc, Scripturile au cuprins lumea întreagă. Paradisul a slujit timpurile rânduite, în timp ce Scripturile, şi în timpul iernii şi în timpul verii au frunzele înverzite şi dau rodul lor. Aşadar, să iei aminte la citirea Scripturilor, căci dacă iei seama la aceasta, pleacă de la tine mâhnirea şi se înfiripează înlăuntrul tău desfătarea, dispare răutatea, prinde rădăcini virtutea şi nu ajungi să pătimeşti în vâltoarea lucrurilor învârtoşate. Marea se învolburează, dar tu pluteşti senin pe ape, căci ai cârmaci citirea Scripturilor, iar ispita lucrurilor nu smuceşte odgonul (frânghia care ține cârma) şi că nu mint, stau mărturie lucrurile acestea. Biserica a fost asediată înainte cu puține zile, tabăra a fost pusă şi focul din ochi se dezlănțuie şi măslinul nu l-a uscat. Săbiile n-au lipsit, dar nimeni n-a fost rănit. Porțile împărăteşti se află în zbucium, dar Biserica în siguranță, cu toate că războiul a izbucnit de aici.

Cel ce a cerut să se refugieze în acest loc şi s-a arătat, n-a fost dat mâniei acelora. Ce ne pasă, căci avem garanție sigură cuvintele: „Tu eşti Petru şi pe această piatră voi zidi Biserica Mea şi porțile iadului nu o vor birui pe dânsa”. Şi când zic „Biserică,” nu mă refer doar la loc, ci la felul de a viețui, nu la ziduri, ci la poruncile Bisericii. Când alergi la Biserică, nu te refugiezi într-un loc, ci într-o învățătură, căci aceasta nu înseamnă ziduri şi etaje, ci credință şi viață.

Nu spune că cel care a trădat, a fost părăsit de Biserică; dacă el n-ar fi lăsat Biserica, nici n-ar fi părăsit-o. Nu zi şi că s-a lepădat, şi a fost părăsit. Nu Biserica l-a părăsit, ci acesta a părăsit Biserica. Nu pe dinăuntru a fost părăsit, ci pe dinafară. Aşadar, de ce ai părăsit Biserica?

Vrei să te mântuieşti? Eşti dator să întreții jertfelnicul! Aici nu sunt ziduri, ci pronia ocrotitoare a lui Dumnezeu. Ai fost păcătos? N-a fost trimis Dumnezeu la tine? Căci El n-a venit să-i cheme pe cei drepți, ci pe cei păcătoşi la pocăință. Desfrânata, a fost mântuită pentru că I-a îmbrățişat picioarele. Ai auzit ceea ce s-a citit astăzi? Acestea ți le spun, ca niciodată venind la Biserică, să nu te îndoieşti. Rămâi în Biserică şi nu vei fi alungat din ea. Dar dacă pleci, nu Biserica este pricina. Dacă ai fi fost înăuntru, lupul n-ar fi intrat, însă dacă ieşi în afară, devii un vânat, nu din pricina strungii acesteia, ci din cauza micimii tale sufleteşti. Biserica n-are egal şi nu-mi spune despre ziduri şi arme, căci zidurile se învechesc în timp, Biserica însă, niciodată nu îmbătrâneşte. Barbarii distrug doar zidurile bisericii, şi nici demonii nu pot mai mult. Şi despre faptul că nu înşeală cuvintele, dau mărturie faptele. Câți n-au războit Biserica, şi războind-o, au pierit?

Căci aceasta s-a arătat mai presus de ceruri, asemenea înălțimi are, şi războită fiind, biruieşte, vânată, se înalță la suprafață, primeşte răni, dar nu cade sub lovituri, este zbuciumată, dar nu se cufundă în valuri, strâmtorată, dar nu suferă naufragiu, se luptă, dar nu este învinsă, lovită, dar nu înfrântă. Dar de cea fost îngăduit războiul? Ca să se arate mai stralucitoare răsplata. Ați fost de față în ziua aceea şi ați văzut câte arme s-au încrucişat şi furia mare a focului soldaților, în timp ce noi ne aflam în curțile împărăteşti. Dar ce? Cu harul lui Dumnezeu, nici unul dintre noi n-a fost înfricoşat de acelea.

II

Spun acestea, ca şi voi să fiți următori. Din ce pricină n-am fost înfricoşați? Pentru că nici unul dintre cei de față n-am simțit spaima lucrurilor înfricoşătoare. Deci, ce este înspăimântător? Moartea? Nu este ea înfricoşătoare! Căci cu repejune ne duce la limanul neînviforat. Dar oprirea bunurilor? „Gol am ieşit din pântecele mamei mele şi gol mă voi întoarce”. Dar exilurile? „Al Domnului este pământul şi plinirea Lui”.

Dar cuvintele de batjocură? „Bucurați-vă şi vă veseliți, când vor spune tot cuvântul rău împotriva voastră, mințind pentru Mine, căci plata voastră multă este în ceruri”.

Văzând săbiile, să ne gândim la ceruri, aşteptând moartea să înțelegem învierea, aflând pătimirile de jos, să numărăm răsplătirile de sus. Văzând cursele, să ne gândim la cununa cerească, căci starea luptelor se încheie în rugăciune şi în mângâiere. Eu am fost îndepărtat, dar nu era pentru mine aceasta o defăimare, căci batjocura una este: păcatul.

Chiar dacă tot universul te batjocoreşte, tu pe tine însuți să nu te batjocoreşti, nici pe altul.

Trădarea este doar în conştiinţă. Să nu te lepezi de aceasta, şi nimeni nu te leapădă. Am fost ţinut departe, dar am văzut lucrurile, mai ales cuvintele mele devenite fapte, omilia mea propovăduită, cuvintele mele grăite public, înfăptuite în lucruri. Care omilie? Cea pe care am spus-o întotdeauna.

„Vântul a suflat şi a spulberat frunzele, fructul s-a uscat şi floarea s-a veştejit. Noaptea a plecat şi a apărut ziua. Umbra s-a cercetat şi a apărut noaptea. Au fost ridicate până la ceruri şi coborâte până la cele mai de jos. Căci valurile de sus s-au împrăştiat în picături printre lucrurile omeneşti".

Cum? Despre învăţătură vorbeau cele întâmplate. Şi am zis către mine însumi: Deci, se vor înţelepţi din acestea? Nu vor trece două zile, şi cele întâmplate vor fi date uitării? Căci învăţăturile erau rostite de curând. Din nou voi spune, din nou voi grăi. Ce folos? Mai da aşa folos! Căci chiar dacă nu vor auzi toţi, cel puţin jumătate vor asculta, dacă nu jumătate, măcar un sfert, zece, cinci, chiar unul şi dacă nu este nici unul, am plată neîmpărţită. „Iarba s-a uscat şi floarea s-a veştejit, însă cuvântul lui Dumnezeu rămâne în veac".

III

Vedeţi ieftinătatea lucrurilor omeneşti? Vedeţi vremelnicia stăpânirii şi a bogăţiei pe care întotdeauna o caută puşcăriaşul, şi nu numai acesta, ci şi ucigaşul de om? Căci bogăţia, nu numai că îi părăseşte pe cei care o au, ci îi şi ucide pe aceştia. Atunci când cineva se vindecă de aceasta, mai ales atunci este trădat. Ce-ţi slujeşte bogăţia care astăzi este la tine şi mâine la altul? La ce-ţi slujeşte aceasta, pe care niciodată nu poţi s-o stăpâneşti? Vrei să te slujeşti de ea? Doreşti s-o ai în stăpânire? Să nu te înmormântezi cu ea, ci dă-o în mâinile săracilor. Bogăţia este o fiară care dacă este ţinută pleacă, iar dacă este alungată, rămâne. Căci s-a spus: „Risipeşte-o, dă-o săracilor, căci dreptatea Lui rămâne în veac"! Fă-o pierdută ca să nu rămână, adică n-o îngropa ca să nu plece! Unde este bogăţia? Cu plăcere aş căuta-o la cei morţi! Zic acestea nu ca reproş, să nu fie, nici ca să zgândăresc vechile răni, ci ca să vă ridic vouă alte limanuri de scăpare. Când apar soldaţii şi săbiile, când cetatea arde, şi coroana nu mai are putere, când porfira este batjocorită, când toate sunt în plină nebunie, unde se află bogăţia? Unde este argintul, lecticile de argint? Unde sunt slugile? Toate au pierit! Unde sunt eunucii? Toţi au dat bir cu fugiţii! Unde sunt prietenii? Toţi şi-au lepădat masca de pe faţă! Unde sunt casnicii? Nu mai este nici unul! Unde sunt averile?

A plecat cel care le are pe acestea! Şi banii unde sunt? Au fost îngropaţi! Unde s-au ascuns toţi aceştia?

Ştiu că sunt stânjenitor, împovărător, zicându-vă întotdeauna că bogăţia îi părăseşte pe cei care o întrebuinţează rău, dar a venit timpul ca adevărul să se arate din cuvinte. Ce o ţii la tine pe aceasta, când în ispită nu-ţi este de nici un folos? Dacă are putere, s-o arate când eşti la nevoie, iar dacă atunci fuge, cu ce te foloseşti de la ea? Acestea ne mărturisesc faptele. Ce folos aduce? Săbii ascuţite, ameninţarea morţii, tabără dezlănţuită, aşteptarea în mijlocul unei asemenea ameninţări. Toate aici, şi bogăţia nicăieri! Unde a fugit laşul? Le-a urzit pe toate acestea, iar la vreme de nevoie fuge?

Cu toate că mulți mă strigă mereu, zicându-mi: „Te-ai legat de cei bogați”, le răspund că şi aceia din totdeauna s-au legat de cei săraci. Eu m-am legat de bogați? Nu de bogați, ci de cei care folosesc bogăția în mod rău, căci mereu spun că nu pe bogat îl defaim, ci pe răpitor. Alta este bogatul şi cel înstărit, şi alta lacomul şi hapsânul. Fă distincție între lucrurile acestea şi nu le confunda pe cele neamestecate. Eşti bogat? Nu te împiedic! Eşti lacom? Te învinovățesc. Ai ale tale? Desfată-te! Ai luat altele străine? Nu tac! Vrei să mă ucizi cu pietre? Sunt pregătit să-mi vărs sângele meu, doar te voi împiedica de la păcat. Nu-mi pasă de ură, nu mă îngrijesc de război, doar un lucru mă macină: propăşirea celor care mă ascultă. Şi cei bogați, şi cei săraci sunt copiii mei. Acest pântece îi împovărează pe amândoi. Aceste strâmtorări i-au născut pe amândoi. Aşadar, dacă te legi de sărac, te condamn, căci nu este săracului această pagubă, cât bogatului. Căci pe de o parte, săracului nu i se face o mare nedreptate când este lipsit de bani, dar tu bogatule, eşti vătămat în suflet. Cel care vrea poate să mă taie, să mă ucidă cu pietre, să mă urască, căci prilej de încoronare îmi sunt mie uneltirile acestea, iar rănile mulțime de răsplătiri.

IV

Aşadar, nu mă tem de uneltire, ci doar de un lucru: de păcat. Nu m-a vădit cineva de păcat, deşi lumea întreagă se războieşte cu mine. Căci războiul acesta mai strălucit mă arată. La fel vreau să vă fac şi pe voi. Nu vă înfricoşați de cursa celui puternic, ci temeți-vă de puterea păcatului. «Omul nu te vătăma, dacă tu însuți nu te păgubeşti. Dacă păcatul nu este în tine, şi mii de săbii să te atace, Dumnezeu te scapă, iar dacă ai păcatul, şi în Paradis dacă trăieşti, eşti căzut. Adam a fost în Rai şi a căzut, în vreme ce Iov s-a aflat pe gunoaie, şi s-a încununat. Cu ce l-a folosit pe acela Paradisul, sau cu ce l-a vătămat pe celălalt gunoiul?

Pe Adam nu l-a atacat nimeni şi a căzut, pe Iov însă, diavolul, şi s-a încununat. Nu i s-au luat lui averile? Dar evlavia n-a pângărit-o! Nu i s-au răpit lui copiii? Dar credința nu i s-a zdruncinat! Nu i s-a măcinat lui trupul? Dar comoara sufletului nu s-a pierdut. Nu s-a întărâtat femeia împotriva lui? Dar ostaşul n-a părăsit lupta. Nu i s-au trimis săgeți şi sulițe? Dar rănile nu l-au ucis. Au fost aduse maşini de luptă, dar castelul nu s-a dărâmat, au venit valurile, dar corabia nu s-a cufundat.

Dacă mi-ați păzit legea, mă rog, şi vă cuprind genunchii, dacă nu cu mâinile, măcar cu gândul şi vărs lacrimi! Niciodată să nu-l fericiți pe bogat, nicicând să vă chinuiți cu păcatul! Fericiți-l pe cel care ține dreptatea. Căci nu firea lucrurilor, ci cugetul oamenilor le face şi pe una şi pe alta. Niciodată să nu te înfricoşezi de sabie, dacă conştiința ta nu te mustră. Niciodată să nu-ți fie teamă în război, dacă conştiința ta este curată. Unde sunt cei bogați care au plecat? Spune-mi! N-au căzut toți? La început, fiind mai sus, nu tremurau toți de aceştia? Nu le slujeau?

Dar a venit păcatul şi toate s-au cercetat. Şi slujitorii au devenit judecători, linguşitorii călăi, cei care iubeau văduvele le-au alungat din Biserică, cel care ieri o iubea pe văduvă, astăzi îi este potrivnic. De ce? Pentru că nici ieri n-a iubit în adevăr. Căci a venit timpul şi măştile s-au dat jos. N-ai iubit ieri văduvele şi ai fost numit mântuitor, ocrotitor şi binefăcător? N-ai urzit mii de laude? De ce astăzi osândeşti? Ieri lăudător şi astăzi acuzator? Ieri aduceai laude şi astăzi pui la cale crime? Ce înseamnă nestatornicia aceasta?

V

Dar oare eu nu sunt acelaşi? Din cel vânat v-am devenit ocrotitor? Pătimeam mii de lucruri îngrozitoare şi n-am fost răsplătit, căci urmez Stăpânului meu, Care a zis pe cruce: „Iartă-le lor, că nu ştiu ce fac”! Acestea vi le spun, ca să nu vă smintiți din pricina bănuielii duhurilor viclene. Câte schimbări n-au apărut, din pricina cărora a suferit toată cetatea, şi iată că nimeni nu se înțelepțeşte. Când zic nimeni, nu mă refer la toți. Să nu fie! Căci nu este pajiştea aceasta nemănoasă, neprimitoare de semințe, neaducătoare de spice, ci eu sunt nesătul, căci nu vreau să se mântuiască puțini, ci toți. Şî dacă un singur rătăcit se pierde, mă pierd şi eu, şi mă văd următor acelui păstor care avea nouăzeci şi nouă de oi, dar a alergat după cea pierdută.

Până când averile? Până când argintul, aurul, vinul fermentat şi linguşelile slugilor? Până când vom fi ținuți prizonieri? Până când ospețe pline de lucrare drăcească?

N-ai simțit că viața de acum este o drumeție, că nu eşti cetățean, ci călător? Ai înțeles ce am zis? Nu eşti cetățean, ci drumeț şi trecător! Să nu zici: am această cetate sau pe cealaltă. Nu ai nici o cetate! Aceea este sus, iar cele de aici sunt calea.

Aşadar, mărşăluim în fiecare zi câtă vreme firea aleargă. Unul este pe un drum aşternut cu averi, altul pe un drum înfundat cu aur.

Deci, când stai într-un han, îl înfrumusețezi? Nu, ci mănânci şi bei în grabă pentru a pleca. Viața de aici este un han. Intrăm, încheiem prezenta viață, cercetăm ca să ieşim cu nădejde bună şi nu lăsăm nimic aici, ca să nu pierdem acolo. Când intri în han, ce-i spui copilului? Vezi cum aşezi lucrurile, ca să nu-ți laşi ceva aici, ca să nu se piardă nici cel mai mic, cel mai ieftin lucru, ca pe toate să le ducem acasă. La fel şi noi în viața aceasta, s-o considerăm ca pe un han şi să nu uităm nimic în el, ci toate să le aducem în cetatea mamă.

Eşti călător şi drumeț, mai degrabă un trecător neînsemnat. În ce fel? Vă voi spune: călătorul ştie când intră în han şi când iese, căci este important şi să ieşi şi să intri. Eu ştiu când am intrat în han, cu toate că din viața prezentă nu ştiu când ies. Şi uneori îmi pregătesc hrană pentru mult timp, dar stăpânul mă cheamă silit, şi-mi zice: „Nebunule, cele pe care le-ai gătit, ale cui vor fi? Căci în noaptea aceasta voi lua sufletul tău”! Ieşirea este nesigură, zidirea nestatornică, pretutindeni mii de dărâmături şi de valuri. Ce te înnebuneşti după acestea, şi de ce laşi adevărul, ca să alergi după umbre?

VI

Spun acestea, şi nu voi înceta să le spun mereu, lucrând cu durere adâncă şi închizând rănile, nu ale celor căzuți, ci ale celor care sunt. Căci aceia au plecat, şi în cele din urmă au primit. Iar aceia care s-au aflat în suferințele acelora, mai siguri au devenit. Şi ce să facem? Îmi zici?

Fă doar un singur lucru: urăşte averile şi iubeşte-ți viața! Leapădă-te de cele care sunt, nu zic de toate, ci rupe-te doar de cele prisositoare. Nu le pofti pe ale altora, n-o jefui pe văduvă, nu răpi de la orfani, nu-i lua casa! Nu zic de persoane, ci de lucruri. Dacă conştiința cuiva se împotriveşte, aceasta nu este din pricina cuvântului meu. De ce răpeşti acolo unde se află invidia? Răpeşte unde găseşti cununa! Să nu răpeşti pământul, ci cerul, „Împărăția Cerurilor este a celor care se silesc, şi silitorii o răpesc”. De ce să-l răpeşti pe săracul care strigă după tine? Răpeşte-L pe

Hristos care te şi laudă. Ai văzut nerecunoştința şi nebunie, să răpeşti de la săracul care are aşa puțin?! Hristos îți spune: „Pe Mine răpeşte-Mă, Care Mă bucur de răpire, Împărăția Mea răpeşte-o şi sileşte-te pentru aceasta”!

Dacă vrei să răpeşti împărăția de jos, mai ales dacă vrei s-o stăpâneşti, vei fi pedepsit, însă, dacă nu răpeşti împărăția de sus, atunci vei primi pedeapsa!

Acolo unde sunt cele lumeşti, găseşti invidia, iar acolo unde sunt cele duhovniceşti, afli iubirea. Cugetă la acestea în fiecare zi, şi să nu te tulburi, să nu te sminteşti din nou după două zile, când vezi o lectică purtată, înveşmântată şi împodobită în mătăsuri.

Nu-l lăuda pe bogat, ci doar pe cel care ține dreptatea. Nu te purta rău cu săracul, ci învață din lucruri, învață judecata cea dreaptă şi fără greşeală.

Să nu stai departe de Biserică, pentru că nimeni nu este mai puternic decât aceasta. Nădejdea, mântuirea şi scăparea ta este Biserica. Aceasta este mai înaltă decât cerurile şi mai lată decât pământul. Niciodată nu îmbătrâneşte, ci întotdeauna se află în plină glorie. Pentru aceasta, Sfânta Scriptură spune clar despre ea, că este munte nezdruncinat şi neînviforat. Fiind fără stricăciune, este numită fecioară, plină de splendoare, este chemată împărăteasă, fiind rudă cu Dumnezeu i se zice fiică. Deşi stearpă, este roditoare, de aceea o numeşte Născătoare fără sfârşit, îi atribuie mii de numiri, ca să scoată înainte noblețea ei. Căci, ca şi Stăpânul ei, are multe nume. Acesta Se numeşte şi Părinte şi Cale şi Viață şi Lumină, Stâncă, Ispăşitor, Temelie, Uşă, Cel fără de păcat, Domnul Dumnezeu, Fiul, Unul-Născut, Chipul şi Asemănarea lui Dumnezeu. Nu este de ajuns un nume care să cuprindă totul? În nici un caz. Deci, pentru aceea sunt miile de nume, ca să aflăm ceva despre Dumnezeu, chiar şi puțin.

La fel şi Biserica, este numită „cea cu multe nume”. Se numeşte fecioară, dar oare nu era desfrânată înainte de aceasta? Aşadar, aici este minunat Mirele, că a luat o desfrânată şi a făcut-o fecioară. Oh, minunăția şi paradoxul lucrurilor! Nunta, la oameni, pierde fecioria, în timp ce nunta la Dumnezeu, o înviază. La noi, oamenii, cea care era fecioară şi s-a căsătorit, nu mai este fecioară. Prin Hristos, cea care era desfrânată, odată căsătorită, s-a făcut fecioară.

VII

Ereticul să explice doar aceasta, cel curios să vorbească despre naşterea de sus, căci aceştia zic: „Cum S-a născut Tatăl”? Şi-i spun lui: „Cum Biserica, desfrânată fiind, a devenit fecioară? Cum, cea care a născut, a rămas fecioară”?

„Căci vă râvnesc pe voi cu râvna lui Dumnezeu”! Pavel a zis: „Căci v-am logodit pe voi unui singur Bărbat, ca să vă înfăţişez lui Hristos fecioară neprihănită. Oh, adâncul înțelepciunii şi al priceperii”!

„Căci vă râvnesc pe voi cu râvna lui Dumnezeu”! Ce înseamnă aceasta? Spune: „Vă râvnesc”! Tu, cel duhovnicesc, râvneşti? „Da, râvnesc, ca şi Dumnezeu”, spune. Şi Dumnezeu râvneşte? Da, dar nu din patimă, ci din iubire şi gelozie.

„Căci vă râvnesc pe voi cu râvna lui Dumnezeu”! îți spun cum „râvneşte”. A văzut pământul distrus de demoni şi L-a dat pe Fiul Său, căci cuvintele spuse despre Dumnezeu, n-au putere. Se zice: Dumnezeu este gelos, Dumnezeu Se mânie, Dumnezeu Se căieşte, Dumnezeu urăşte. Cuvintele acestea sunt omeneşti, dar sensurile divine, vrednice de Dumnezeu.

Cum râvneşte Dumnezeu? „Căci vă râvnesc pe voi cu râvna lui Dumnezeu”. Se mânie Dumnezeu? „Doamne, nu cu mânia Ta să mă mustri pe mine”! Dumnezeu oare, chiar şi doarme? „Scoală-te, Doamne, de ce dormi”? Dumnezeu Se căieşte? „M-am căit că l-am făcut pe om”. Dumnezeu urăşte? „Sărbătorile voastre şi lunile noi le urăşte sufletul Meu”.

Dar nu lua seama la neputința cuvintelor, ci la sensurile vrednice de dumnezeire. Dumnezeu este gelos pentru că iubeşte. Se mânie, nu suferă, ci pedepseşte şi chinuieşte. Dumnezeu doarme, nu întinzându-se, ci îndelung răbdând. A ales cuvintele. Astfel, şi când auzi că Dumnezeu naşte, să nu crezi că S-a împărțit, ci este de aceeaşi ființă. Căci cuvintele acestea multe, Dumnezeu le-a folosit pentru noi şi despre El, ca să luăm aminte.

VIII

Ai cugetat la ce-am spus? Ia aminte întru totul, iubitule! Există nume dumnezeieşti şi nume omeneşti. „Primeşte-l de la Mine şi dă-Mi-l pe acesta. Dă-Mi-le pe ale tale, şi primeşte-le pe ale Mele”, spune. De ale Mele ai nevoie, nu Eu am nevoie, ci tu. Căci de vreme ce ființa Mea este nestricăcioasă, tu eşti om încurcat cu trup, cauți cuvinte şi lucruri trupeşti, căci înveşmântat în carne iei din cunoştința cuvintelor, ca să le pricepi pe cele înalte în înțelesuri. Câte nume n-au primit de la Mine, şi câte nume nu Mi-au dat? Acesta este Dumnezeu, şi pe mine m-a numit dumnezeu. Acolo firile lucrării, aici cinstea numelui. Eu am zis: „Dumnezei sunteți şi fiii Celui Preaînalt, toți”. Aici sunt cuvinte, acolo firile lucrărilor. M-a numit Dumnezeu, căci m-a cinstit. Acesta, a fost numit om, Fiul Omului, Cale, Uşă, Piatră.

Pe acestea de la mine le-a luat, pe acele cuvinte de la El mi le-a dat. De ce a fost numit Cale? Ca să înveți că prin El ne ridicăm la Tatăl. De ce a fost numit Piatră? Ca să pricepi lucrurile neîndoielnice şi nezdruncinate ale credinței. De ce a fost numit Temelie? Ca să afli că pe toate le ține. De ce a fost numit Rădăcină? Ca să ştii că în Acesta înflorim. De ce a fost numit Păstor? Pentru că pe noi ne păstoreşte. De ce S-a numit Oaie? Pentru că pentru noi S-a adus jertfă de ispăşire. De ce a fost numit Viață? Pentru că ne-a înviat pe noi, cei morți. De ce a fost numit Lumină? Pentru că ne-a izbăvit de întuneric. De ce a fost numit Tărie? Pentru că este de aceeaşi ființă cu Tatăl. De ce a fost numit Logos? Că S-a născut din Tatăl.

Căci aşa cum cuvântul meu se naşte din suflet, la fel şi Fiul S-a născut din Tatăl. De ce a fost numit Veşmânt? Pentru ca eu, botezându-mă, să mă îmbrac cu Acesta. De ce a fost numit Masă? Pentru că îl mănânc pe El, desfătându-mă cu Sfintele Taine. De ce a fost numit Lăcaş? Pentru că mă sălăşluiesc în El. De ce Sălăşluitor? Pentru că ne-am făcut templul Lui. De ce a fost numit Cap? Pentru că eu sunt mădularul Lui. De ce S-a chemat Mire? Pentru că m-a găsit potrivit să-I fiu mireasă. De ce a fost numit neprihănit? Pentru că m-a făcut feciorelnic. De ce a fost numit Stăpân? Pentru că eu sunt roaba Lui.

IX

Aşa cum zicea, am aflat că Biserica este când mireasă, când fiică, când fecioară, când roabă, când împărătească, când cea stearpă, când munte, când paradis, când cea cu mulți fii, când crin, când izvor, toate este. De aceea, te rog, auzind acestea să nu crezi că sunt fireşti, ci ajută-te cu cugetul, căci asemenea lucruri nu pot fi trupeşti.
Ia seama la ce-ți spun: muntele nu este fecioară, fecioara nu este mireasă, împărăteasa nu este roabă, Biserica este toate acestea. De ce? Pentru că nu în trup sunt acestea, ci în suflet. Căci în trup, ele sunt cu neputință, dar în suflet, au lărgime multă.

„Şezut-a împărăteasa de-a dreapta ta". Împărăteasa? Cea călcată în picioare, cea săracă, cum a putut să devină împărătească, şi unde s-a urcat? Împărăteasa a stat la înălțime. Cum? Deoarece împăratul S-a făcut rob. Nu era, ci S-a făcut. Deci, învață din cele ale dumnezeirii, şi înțelepțeşte-te din cele ale iconomiei. Află cine era, şi cine S-a făcut pentru tine, şi nu amesteca lucrurile, nici nu fă din actul iubirii de oameni, pricină de blasfemie. Acela era înalt şi aceasta smerită, înalt, nu ca loc, ci ca fire. Ființa era neprihănită, nepieritoare, firea nestricăcioasă, neînțeleasă, nevăzută, necuprinsă, totdeauna fiind şi aceeaşi fiind, mai presus de îngeri, mai înaltă decât puterile cele de sus, biruind gândul, depăşind cugetul, fără putința de a fi văzută, ci doar crezută, îngerii au văzut şi s-au cutremurat, heruvimii s-au acoperit cu aripile, întotdeauna înfricoşându-se. A privit spre pământ şi l-a făcut pe el să se cutremure, a amenințat marea şi a uscat-o pe ea, râurile în pustiu, munților le-a pus stavilă şi văilor măsură. Cum să grăiesc? Cum să le arăt? Măreția Lui nu are hotare, înțelepciunea Lui nu are număr, judecățile Lui sunt fără fund, iar căile Lui necercetate. Acesta este „Cel mai mare şi mai puternic", dacă şi aceasta este sigur să spunem. Dar ce pătimesc? Om sunt şi omeneşte vorbesc. Cer iertare Stăpânului că am limbă din țărână. Căci nu cu obrăznicie mă folosesc de aceste cuvinte, ci din greutatea neputinței şi a firii limbii noastre.

Milostiv să-mi fii mie, Stăpâne, că nu din îndrăzneală mă folosesc de aceste cuvinte, ci pentru că nu am altele; căci nu rămân la slăbiciunea cuvântului, ci urc pe aripa înțelesului.

„Cel mai mare şi mai puternic". Spun acestea, ca nu cumva rămânând la cuvinte, nici la sărăcia celor spuse, să înveți că şi Acesta face la fel. Ce te minunezi, dacă eu fac acestea, ca şi Acesta când vrea să înfățişeze ceva, depăşind cele omeneşti? Fiindcă oamenilor le grăieşte, Se foloseşte şi de imagini omeneşti, pe măsura slăbiciunii ascultătorilor, înfățişări care nu sunt suficiente să reprezinte ce s-a spus, nici n-au puterea să conducă la toată deplinătatea măsurii, să pătrundă miezul ei.

X

Ajută-te pe tine însuți, nu descuraja cu cuvânt tânguitor. Căci când apare aşa, nu este ceea ce pare, nici nu se arată ființa goală (căci nimeni nu L-a văzut pe Dumnezeu, El este „Cel ce este"). Aşadar, S-a pogorât şi Heruvimii s-au înfricoşat, a venit la cele de jos, şi munții au fumegat, S-a coborât şi marea s-a uscat, cerul s-a cutremurat, şi dacă nu S-ar fi coborât, cine ne-ar fi ridicat?

De aceea, aşa cum nu apare ceea ce este, cel care-L priveşte, poate să-L vadă; astfel, apare când ca bătrân, când ca tânăr, când în foc, când în adiere, când în apă, când în războaie, neschimbându-Şi firea, dar făcându-Se la vedere după felurimea celor pe care-i are înainte.

Astfel, şi când vrea să spună ceva despre El, se foloseşte de imagini omeneşti. Deci, ce să grăiesc? S-a urcat pe munte şi „S-a schimbat la faţă înaintea lor, şi a strălucit faţa Lui ca lumina şi hainele Lui s-au făcut albe ca zăpada”. S-a deschis, zic, puţin din dumnezeire, le-a arătat lor pe Dumnezeul care sălăşluia în El, „S-a schimbat înaintea lor”.

Luaţi aminte cu mare atenţie la cuvinte. Zice: „Şi S-a schimbat la faţă înaintea lor, şi au strălucit veşmintele Lui ca lumina şi înfăţişarea Lui ca soarele”.

De vreme ce ziceam: „Cel mai mare şi mai puternic”, şi mai spuneam „Milostiv fii mie, Stăpâne” (căci nu rămân la cuvânt, ci mă uluiesc şi nu am altă slovă potrivită), vreau să te înştiinţez că din Scriptura aceasta m-am adăpat. Evanghelistul n-a putut să arate strălucirea Lui şi zice „a strălucit”. Cum a strălucit? Spune-mi! Cu putere. Şi cum zici „ca soarele”? Zici că a strălucit ca soarele? Da! De ce? Pentru că nu am altă stea mai puternică. Şi era alb „ca zăpada”. De ce ca zăpada? Pentru că nu am altă materie mai strălucitoare. Că nu a strălucit aşa, se arată din ceea ce urmează: „Şi ucenicii au căzut cu faţa la pământ”. Dacă ar fi strălucit ca soarele, ucenicii n-ar fi căzut cu faţa la pământ, căci în fiecare zi vedeau soarele şi nu cădeau. Dar pentru că strălucea mai presus decât soarele şi decât zăpada, de aceea, nesuportând strălucirea, au căzut cu faţa la pământ.

XI

Spune-mi, deci, o evanghelistule, dacă strălucea mai mult decât soarele, de ce zici „precum soarele”? Da, cunoşti că dacă vreau să prezint lumina, n-am un alt astru mai mare, nu am altă imagine mai împărătească între astre. Spuneam acestea ca să nu insişti pe neputinţa cuvântului. Ţi-am arătat căderea ucenicilor. Au căzut şi s-au îngreunat, şi au rămas la pământ. „Sculaţi-vă!”, le-a zis, şi i-a ridicat pe ei şi erau îngreunaţi. Căci nu strălucirea cea mare i-a făcut aşa, ci somnul a cuprins ochii lor. Astfel, lumina care a apărut era mai puternică decât cea a soarelui. Evanghelistul a zis „ca soarele”, pentru că astrul acesta ne este cunoscut nouă şi le depăşeşte pe toate celelalte astre.

Deci, aşa cum ziceam, „Cel mai mare şi mai puternic” a râvnit o desfrânată. Dumnezeu şi-a dorit pentru Sine o desfrânată? Da, la firea noastră desfrânată mă refer. Dumnezeu doreşte o desfrânată? Omul, dacă pofteşte o desfrânată este osândit, iar Dumnezeu o doreşte pe aceasta? Foarte mult! În timp ce omul, însă, pofteşte desfrânata ca să se facă desfrânat, Dumnezeu o doreşte ca să o preschimbe în fecioară. Astfel, pofta omului înseamnă pierderea celei desfrânate, în timp ce dorirea lui Dumnezeu înseamnă mântuirea acesteia.

„Cel mare şi puternic” a dorit o desfrânată? Şi de ce? Ca să devină Mire. Şi ce face? Nu trimite la aceasta pe nici unul dintre robi, nu-l trimite pe înger, nici pe Arhangheli, pe Heruvimi şi Serafimi, ci El însuşi Se apropie ca un iubit. Din nou, auzind despre iubire, să nu crezi că este pătimaşă.

Alege înţelesurile cuvintelor, aşa cum albina cea mai bună atinge florile, ia nectarul, lăsând florile. A dorit o desfrânată? Şi ce face? N-o ridică pe ea sus, căci nu vroia s-o înalţe desfrânată la cer, ci coboară Acesta pe pământ. Vine spre desfrânată şi nu Se ruşinează. Vine la coliba acesteia şi o află beată. Şi cum vine? Nu-Şi goleşte fiinţa, ci Se face aşa cum era desfrânata. Nu la

gândire, ci la fire devine ca aceasta, pentru ca să nu se sperie, să nu fugă, văzând că El nu este căzut ca ea. Vine spre desfrânată şi Se face Om. Şi cum Se face? Se zămisleşte în pântece, se măreşte câte puţin şi vine pe drumul vârstei mele. Cine? Iconomia, nu dumnezeirea, înfăţişarea de rob, nu de stăpân, trupul meu, nu fiinţa Aceluia, creşte încet şi Se amestecă cu oamenii, cu toate că o află pe aceasta plină de răni, chinuită, hărţuită de demoni. Şi ce face? Vine spre ea. Aceea L-a văzut şi a fugit. I-a chemat pe magi. „Ce, vă temeţi de Mine? Nu sunt judecător, ci doctor. N-am venit ca să judec lumea, ci ca să mântuiesc lumea”. I-a chemat îndată pe magi. Oh, biruinţa şi paradoxul lucrurilor! Magii, pe dată s-au făcut începători. Şi S-a aflat în iesle Cel ce ţine universul, şi S-a înfăşat în scutece, Cel Care Se îngrijeşte din totdeauna de toţi. A ridicat templu şi Dumnezeu S-a sălăşluit în el. Şi au venit magii, şi îndată I S-au închinat. A venit vameşul şi s-a făcut evanghelist. A ajuns desfrânata şi a devenit fecioară. S-a oprit şi cananeanca şi s-a desfătat cu iubirea de oameni.

Acest Iubit nu i-a cerut socoteală despre păcate, ci i-a iertat greşelile şi fărădelegile. Şi ce face? O ia pe aceasta şi Se uneşte cu ea. Şi ce-i dă acesteia? Inelul. Care inel? Pe Duhul cel Sfânt.

Sfântul Pavel spune: „Cel ce ne întăreşte pe noi împreună cu voi este Dumnezeu…, şi ne-a şi pecetluit pe noi, şi a dat arvuna Duhului în inimile noastre”. Pe Duhul Sfânt i l-a dat acesteia. După aceea i-a zis: „Nu te-am sădit în Rai? Răspunde!”. „Da”. „Şi cum ai căzut de acolo”? „A venit diavolul şi m-a luat”.

„Ai fost sădită în Paradis şi te-a scos afară? Uite, te sădesc în Mine. Eu te ţin. Cum, nu îndrăzneşti să vii la Mine? Nici în cer nu te urc, ci mai bine aduc cerul aici. în Mine însumi, Stăpânul cerului, te sădesc pe tine”!

Păstorul poartă de grijă turmei şi lupul nu vine. „Mai bine mă las în grija Lui şi vin”, zicea firea. Şi El păzeşte firea noastră şi diavolul vine şi este înfrânt. „Te-am sădit în Mine”. De aceea şi zice: „Eu sunt rădăcina, voi mlădiţele”. Şi a sădit-o pe aceasta în El însuşi. Aşadar, ce se întâmplă? Sunt păcătos şi necurat! Să nu te îndoieşti căci sunt doctor. Am văzut vasul meu şi ştiu cum s-a sfărâmat. Din lut era înainte de aceasta, şi s-a destrămat, îl voi plăsmui din nou prin baia renaşterii, şi-l voi da pe el focului. Căci a zis: „A luat ţărână din pământ şi l-a făcut om, l-a plăsmuit pe el”. A venit Acesta, a luat din nou, a suflat asupra lui, l-a băgat în apa Botezului, dar nu i-a lăsat lui trupul de ţărână, ci i l-a învârtoşat. A dat ţărâna focului Duhului Sfânt; „Acesta vă va boteza cu Duh Sfânt şi cu foc”. L-a băgat în apă ca să-l plăsmuiască din nou, iar în foc ca să-l întărească. De aceea, profetul, proorocind de sus, a zis: „Ca vasele olarului îi vei strivi pe ei”. N-a zis ca vasele de lut pe care fiecare le face, ci ca vasele acelea de ceramică, pe care olarul le lucrează la roată. Deci, chemându-ne prin cuptorul Botezului „ca vasele olarului îi vei strivi pe ei”, le plăzmuieşte din nou şi le bagă în cuptor. Cobor prin Botez şi mi se plăsmuieşte din nou înfăţişarea, sunt băgat în focul Duhului şi mă fac vârtos. Ca să nu lungesc cuvintele, ascultă-l pe Iov: „Tină ne-a făcut pe noi” şi pe Pavel: „Având comoara aceasta în vase de lut”. Deci, uită-te la tăria lutului, căci nu prin foc se vădeşte, ci prin Duhul. Şi cum adică, vas învârtoşat în foc? „De cinci ori, patruzeci de lovituri fără una am primit, de trei ori am fost bătut cu beţe, odată am fost bătut cu pietre, şi vasul de lut nu s-a sfărâmat. O zi şi o noapte am petrecut în largul mării”. În mare s-a aflat şi vasul de lut nu s-a risipit, a naufragiat şi comoara nu s-a pierdut, corabia a fost învolburată de valuri, dar încărcătura a plutit.

„Având comoară”…! Ce fel de comoară? „Darul, dreptatea, sfințirea, izbăvirea Duhului”. Care? Spune-mi! „În numele lui lisus Hristos, scoală-te şi mergi”… „Enea, te vindecă lisus Hristos…”. „Ţie-ţi spun, duh viclean, ieşi din omul acesta”.

XII

Ai văzut comoară mai strălucitoare decât comorile împărăteşti? Oare poate să facă mai mult mărgăritarul împăratului, decât cuvintele Apostolului? Pune mii de coroane împărăteşti peste morți şi nu se scoală, iar un cuvânt ieşit din gura Apostolului a readus firea oprită, şi aceasta în cele mai de dinainte s-a arătat.

„Având comoara aceasta”. Oh, comoară, care nu trebuie să fii păstrată, ci care şi păzeşti templul acesta, aici te afli? Ai priceput ce am zis? Împărații pământului şi cârmuitorii, când au comori, au şi castele mărețe construite, ziduri, porticuri, uşi, temnițe, zăvoare, ca să păzească comoara. Hristos însă, a făcut altfel: a pus comoara nu în încăperi de piatră, ci a aşezat-o în vase de lut. Dacă comoara este mare, de ce vasul este slab? Dar nu pentru aceasta este slab vasul, fiindcă comoara este mare. Căci nu este păstrată de vas, ci aceasta păstrează vasul. Deci, eu având comoara în mine, cine poate s-o fure? A venit diavolul, a venit lumea întreagă, au venit zecile de mii, şi n-au furat comoara. Vasul a fost biciuit, şi comoara n-a fost lepădată, a fost cufundat în mare, şi nu s-a înecat, a murit, şi comoara nu s-a pierdut. Aşadar, ne-a dat arvuna. Unde sunt blasfemiatorii care nu-L prețuiesc pe Duhul Sfânt? Luați seama! „Cel ce ne întăreşte pe noi împreună cu voi în Hristos este Dumnezeu, şi Cel care ne-a dat arvuna Duhului”.

Voi toți ştiți că arvuna este o parte mică din tot, aşa cum auziți. Cineva vine să cumpere o casă de mare cinste, şi i se zice: „Dă-mi arvună, ca să prind curaj”. Un altul vine ca să-şi ia femeie, îi oferă zestre şi lucruri şi zice: „Dă-mi garanție”. Ai luat seama? Şi în fapta robului arvună, şi în tot felul de schimburi, arvună. De vreme ce Hristos a făcut înțelegere cu noi („Căci ca mireasă pe mine voia să mă ia”, zice firea) şi arvună mi-a dat în scris, nu de bani, ci de sânge, arvuna aceasta, mi-a scris-o ca plată a bunurilor „pe care ochiul nu le-a văzut şi urechea nu le-a auzit, şi la inima omului nu s-au suit”. Aşadar, a scris în arvună nemurirea, lauda împreună cu îngerii, izbăvirea de moarte, libertatea față de păcat, moştenirea împărăției foarte bogate, dreptatea, sfințirea, izbăvirea de cele de aici, aflarea celor viitoare. Mare mi-a fost darul! Ai luat aminte cu atenție? Vezi ce faci! A venit s-o ia pe desfrânată, zic pe aceasta care era necurată, ca să afli despre iubirea Mirelui. A venit, m-a luat, mi-a scris arvună. Şi îi spune: „îți dau ție bogăția Mea. Cum? Ai primit Paradisul, primeşte-le şi pe acestea”, îi zice. „L-ai pierdut pe cel frumos la vedere? Primeşte-l pe acesta, ia-le pe acestea toate. Dar darul, nu mi-a fost dat mie aici.

XIII

Ia seama la cele care sunt scrise în dota aceasta. Mi-a scris în dotă despre învierea trupurilor, despre nestricăciune. Căci în tot cazul, neputrejunea nu urma învierii, căci amândouă erau asemenea. Mulți au înviat şi din nou au murit precum Lazăr, la fel şi trupurile sfinților. Dar acum nu este aşa, ci în înviere găseşti neputrejune, dănțuire împreună cu îngerii, întâmpinarea Fiului lui Dumnezeu pe nori „şi aşa totdeauna cu Domnul vom fi”, izbăvirea de moarte, libertatea față de păcat, omorârea morții. Care este aceea? „Cele pe care ochiul nu le-a văzut şi urechea nu le-a auzit şi la inima omului nu s-au suit, pe acelea le-a pregătit Dumnezeu celor care-L iubesc pe

El". Îmi dai bunuri pe care nu le-am văzut? Spune-mi! „Da, aici le promit celui care Mă iubeşte". De ce nu-mi dai zestrea aici? „Ţi-o voi da când vei veni la Părintele Meu, în curţile împărăteşti, căci Eu am venit la tine, şi nu tu la Mine. Am venit nu ca tu să rămâi, ci ca să te iau şi să te înalţ. Nu-mi cere aici zestrea, ci afl-o întotdeauna în nădejde, în credinţă". Şi aici nu-mi dai nimic? Zice: „Primeşte arvuna, ca să crezi Mie despre cele viitoare". Odată cu arvuna, primeşte şi logodna. De aceea Sfântul Pavel zice: „Căci m-am potrivit vouă".

Dumnezeu ni le-a dăruit pe cele prezente ca logodnic, căci El este Mirele, dar zestrea toată rămâne acolo. Cum? Eu zic: aici îmbătrânesc, acolo nu îmbătrânesc, aici mor, acolo nu mă sfârşesc, aici mă întristez, acolo nu mă mâhnesc, aici sărăcie şi boală şi curse, acolo nimic din toate acestea; aici întuneric şi lumină, acolo doar lumină. Aici înşelăciune, acolo libertate, aici boală, acolo sănătate, aici viaţa are sfârşit, acolo este nesfârşită. Aici păcatul, acolo dreptatea, iar fărădelegea nicăieri. Aici invidia, acolo nimic din toate acestea.

„Dă-mi acestea", a zis. Aşteaptă, ca şi semenii tăi robi, să se mântuiască, aşteaptă. Apără-ne şi pe noi şi dă-ne arvuna. Care arvună? Duhul Sfânt, darurile Duhului.

Deci, să spun despre Duhul Sfânt. Le-a dat Apostolilor inelul, zicându-le: „Luaţi-l, şi daţi-l la toţi!". Inelul se împarte? Se împarte şi nu se desparte; se împarte şi nu se sfârşeşte. Află despre darul Duhului. Şi Petru şi Pavel au primit Duhul Sfânt şi au străbătut lumea întreagă, ca să izbăvească pe păcătoşi de fărădelegi, să-i îndrepte pe ologi, să-i îmbrace pe cei goi, să-i învieze pe cei morţi, să-i curăţească pe cei leproşi, să-i scoată pe diavoli, să-i nimicească pe demoni. L-au propovăduit pe Dumnezeu, au întemeiat Biserica, au distrus templele, au ridicat altare, au înrădăcinat virtutea, au alungat răutatea, iar pe oameni i-au făcut îngeri.

XIV

Pretutindeni erau acestea. Arvuna a cuprins toată lumea. Când spun toată lumea, zic de pământul luminat de soare, de mare, de insule, de munţi, de văi, de culmile cele înalte. Sfântul Pavel, purtat de aripi, i-a cercetat pe cei din vechime doar cu o gură, el făcătorul de corturi, croitorul cu cuţitul şi cusătorul de piele. Şi acest meşteşug nu s-a făcut piedică virtuţii, ci făcătorul de corturi s-a arătat mai puternic decât demonii, cel ce filozofa fără grai, mai înţelept decât înţelepţii. Când? Atunci când a luat arvuna, a păstrat inelul şi l-a păzit. Toţi au crezut că împăratul S-a potrivit firii noastre, iar demonul a aflat şi el şi s-a îndepărtat. L-a văzut pe Mire şi s-a cutremurat şi s-a retras, a văzut veşmintele, şi a dat bir cu fugiţii. Oh, puterea Duhului! Căci nu s-a dat stăpânire doar sufletului şi trupului, ci şi veşmântului, şi nu numai veşmântului, ci şi umbrei. Petru era înconjurat de mulţimi şi umbra lui alunga bolile, îi îndepărta pe diavoli şi-i învia pe morţi. Acesta a înconjurat lumea, tăind buruienile necredinţei şi semănând seminţele evlaviei cu plugul cel mai bun, plugul învăţăturii. Şi la cine a venit? La traci, la sciţi, la inzi, la mauri, la sardinieni, la goţi, la fiarele sălbatice, şi i-a schimbat pe toţi. De când? De la logodnă. Cum le-a păstrat? Prin darul Sfântului Duh. Om simplu, gol, desculţ, era cel care a dat arvuna Duhului. De aceea spune: pentru acestea, cine este puternic? „Puterea noastră este de la Dumnezeu, Care ne-a învrednicit şi pe noi să fim slujitori ai Noului Testament, nu ai literei, ci ai Duhului". Vezi ce a făcut Duhul Sfânt? A găsit pământul plin de demoni şi l-a preschimbat în cer. Căci nu înţelegi cele prezente decât cugetând la acestea. Atunci era tânguitul, atunci erau peste tot altare, fum, grăsimea jertfelor, desfrânări, ritualuri, demonii lui Bahus, acropolele diavolului, desfrânarea

încununată, şi Pavel era unul. Cum n-a fost înăbuşit? Cum n-a fost sfâşiat? Cum a deschis gura? A intrat în Thebaida şi a luat robi. A intrat în curţile împărăteşti şi pe împărat l-a făcut ucenic. A intrat în sala de judecată, şi judecătorul i-a zis lui: „Cu puţin de nu m-ai convins să devin şi eu creştin". Şi judecătorul a devenit ucenicul lui. A intrat în temniţă şi l-a convertit şi pe temnicer. A ajuns la insula barbarilor şi pe viperă a făcut-o învăţător. A ajuns la poporul romanilor şi l-a smuls pe senator. A ajuns la râuri, la locurile pustii ale lumii de peste tot. Nu pământul, nu marea au însemnat suferinţele izbânzilor lui, căci a dat arvuna inelului. Şi dând-o, zice: „Pe ale mele ţi le dau, ţi le făgăduiesc".

De aceea, profetul spune acestea: „Şezut-a împărăteasa de-a dreapta Ta, în haină înfrumuseţată". Nu veşmânt zice, ci virtute. De aceea, în altă parte, Scriptura spune: „Cum ai intrat aici, neavând haină de nuntă"? Deci, nu de haină vorbeşte, ci de desfrânare şi de fapta întinată şi necurată. Astfel, hainele murdare sunt păcatul, iar podoaba, virtutea. Deci, haina aceasta era a împăratului. Acesta i-a dăruit ei haina, căci era goală şi urâtă la vedere.

„Şezut-a împărăteasa de-a dreapta Lui în haină aurită". Nu la veşminte se referă, ci la virtute, căci n-a grăit despre aur. Ia seama şi la acest cuvânt, căci are multă nobleţe în înţelesuri. N-a zis veşmânt de aur, ci aurit. Ascultă cu cuminţenie. Veşmântul de aur, este în totalitate din aur, cel aurit are o parte aur şi altă parte de mătase. Aşadar, de ce n-a zis că mireasa n-a purtat veşmânt de aur, ci aurit? Ia seama exact. Spune că vieţuirea Bisericii este felurită. Căci deoarece nu toţi ducem viaţa la fel, ci unul de feciorie, altul de văduvie, celălalt de evlavie se îngrijeşte, veşmântul Bisericii este vieţuirea ei.

XV

Deci, pentru că Stăpânul nostru a văzut că dacă o cale este tăiată, mulţi au să se lenevească, de aceea a lăsat felurite drumuri. Nu poţi să intri prin feciorie? Intră prin nunta cu o singură femeie. Nu poţi prin nunta aceasta? Atunci prin nunta a doua. Nu poţi să intri prin înţelepciune? Intră prin milostenie. Nu poţi prin milostenie? Intră prin postire. Nu poţi prin aceasta? încearcă prin aceea. Nu poţi prin aceea? la-o pe aceasta. De aceea, n-a arătat veşmântul de aur, ci aurit. Este mătase, este porfiră, este aur. Nu poţi să fii aur? Fă-te mătase! Te primesc doar în veşmânt. Pentru aceea, şi Pavel a zis: „Dacă cineva zideşte pe temelia aceasta aur, argint, pietre preţioase…". Nu poţi să fii piatră preţioasă? Fă-te aur! Nu poţi să fii aur? Fă-te argint, numai în temelie. Şi, din nou, în altă parte, zice: „Alta este strălucirea soarelui, alta slava lumii şi alta a stelelor". Nu poţi să fii soare? Fă-te lună! Nu poţi să fii lună? Fă-te stea! Nu poţi să fii o stea mare? Fă-te ca una mică, doar în ceruri! Nu poţi să fii fecioară? Căsătoreşte-te cu înţelepciune, doar în Biserică! Nu poţi să te lipseşti de agoniseală? Fă milostenie, doar în Biserică, doar în veşmânt, doar împărătesei. „Aurit" este veşmântul, adică felurit. Nu te alung pe tine de pe cale, căci belşugul virtuţilor a împlinit uşor iconomia împăratului.

„…în haină aurită înveşmântată, felurit împodobită". Felurit este veşmântul acesteia, şi dacă vrei, cugetă la adâncimea cuvântului rostit, şi vezi veşmântul aurit. Căci aici sunt cei care vieţuiesc singuri, cei care-şi trăiesc nunta smerit, nu cei care s-au despărţit demult, ci monogamii, văduvele îmbunătăţite. Veşmântul are flori felurite, copaci şi mulţi palmieri. Multe sunt stelele, dar unul soarele; multe vieţile, dar unul Paradisul, multe templele, dar unul Raiul, multe bisericile, dar o singură Maică (un singur baptisteriu). Pe de o parte trupul, ochii, degetul, dar

toate sunt una. Căci acesta este mic, acela mare şi celălalt foarte mic. Fecioara are nevoie de cea căsătorită, căci şi fecioara este din nuntă, ca să nu dispreţuiască nunta. Fecioara este rădăcina nunţii. Toate sunt legate, cele mari cu cele mici şi cele mici cu cele mari.

„Şezut-a împărăteasa de-a dreapta Ta, în haină aurită, înveşmântată, felurit împodobită”.

Deci, „Ascultă, fiică…”. Starostele ţi-a spus că vei ieşi să-L întâmpini pe Mire, depăşindu-ţi natura şi firea. Eu sunt Starostele.

„Ascultă fiică…”, îndată s-a făcut femeie. Da! Căci nimic nu este în trup. Căci şi ca femeie a fost potrivită şi ca fiică iubeşte; şi ca roabă prevesteşte; şi ca fecioară se păstrează, şi ca paradis se zideşte, ca mădular se păzeşte, ca şi cap, prevesteşte, şi ca rădăcină sădeşte, şi ca păstor păstoreşte, şi ca Mire se potriveşte, şi ca Izbăvitor iartă, şi ca oaie se jertfeşte, şi ca logodnic se păstrează întru cele bune şi ca bărbat prevede cu grijă. Multe înţelesuri sunt, ca să ne desfătăm chiar şi în mică parte de iconomie.

„Ascultă fiică şi vezi şi priveşte lucrurile de nuntă şi duhovniceşti”. „Ascultă fiică”. Fiica aceasta, mai înainte era a demonilor, fiică a pământului nevrednică de pământ, şi acum s-a făcut fiica împăratului. Acesta a voit să fie iubitul ei, căci cel care iubeşte nu cercetează starea, cel îndrăgostit nu vede urâciunea; de aceea se numeşte îndrăgostit, pentru că deseori iubeşte şi urâciunea. Aşa a făcut şi Hristos; a văzut-o lipsită de frumuseţe (că nu aş zice că aceasta era frumoasă la chip) şi S-a îndrăgostit şi a făcut-o pe aceasta tânără, neavând pată sau întinăciune. Oh, Mirele, înfrumuseţează urâţenia miresei!

„Ascultă fiică, ascultă şi vezi”. Două cuvinte spune: „ascultă, vezi”, pe cele două din tine, pe cele din ochi şi cele din auz. Aşadar, zestrea acesteia era în ascultare. Dacă şi cei care prevedeau mai în profunzime îi îngăduiau pe cei neputincioşi, şi eu luându-o înainte, vă laud şi sunt părtaş cu cei care urmează acelora. Deoarece zestrea acesteia era în ascultare (ce înseamnă în ascultare? În credinţă, „Căci credinţa este din ascultare”. În credinţă, nu în desfătare şi nici în toată încercarea). Spuneam mai înainte că în două părţi s-a tăinuit zestrea acesteia: o parte a dat-o în locul arvunii şi cealaltă parte i-a făgăduit-o în viitor. Ce i-a dat acesteia? I-a dăruit iertarea păcatelor, izbăvirea de pedeapsă, dreptate, sfinţire, izbăvire, trup împărătesc, masă dumnezeiască, duhovnicească, învierea morţilor. Căci pe toate acestea le aveau apostolii. Prin urmare, pe unele le-a dat, pe altele le-a făgăduit, primele erau prin trăire şi desfătare, iar celelalte în credinţă şi nădejde. Şi ascultă! Ce a dat? Botezul, jertfa. Acestea sunt din trăire? Priveşte-le! Ce a făgăduit? Învierea, neputrejunea trupurilor, unirea împreună cu îngerii, dănţuirea cu arhanghelii, vieţuirea împreună cu Acesta, viaţa neprihănită, bucurii „pe care ochiul nu le-a văzut şi urechea nu le-a auzit, şi la inima omului nu s-au suit”. Pe acestea le-a gătit Dumnezeu celor care-L iubesc pe El.

XVI

Înţelegeţi cele spuse? Să nu le pierdeţi, căci de aceea mă ostenesc cu acestea, ca să le pricepeţi. Aşadar, zestrea era împărţită în două. în cele prezente şi în cele viitoare, în cele văzute şi în cele auzite; în cele dăruite şi în cele crezute; în cele prin trăire şi în cele prin desfătare; în cele din viaţa de aici şi în cea de după înviere. Pe acestea le vezi, pe acelea le auzi. Deci, ia seama ce

spune acesteia, ca să nu crezi că doar pe acestea le-a primit, cu toate că erau mari şi negrăite, şi depăşeau orice gând.

„Ascultă fiică şi vezi”. Ascultă-le pe acelea şi vezi-le pe acestea, ca să nu spui; din nou în nădejde, din nou prin credinţă, din nou în cele viitoare. Şi vezi-le pe cele care mi se dau, pe cele care mi se făgăduiesc. Deci, acelea în nădejde, acestea le-a primit chezăşie, garanţie, dovadă, îţi făgăduiesc ţie împărăţia, crede din cele prezente, crede Mie. Mi-ai promis împărăţia? Da! Mai mult ţi-am dat! Pe Stăpânul împărăţiei. „Care nu L-a cruţat pe însuşi Fiul Său, ci pentru noi toţi L-a dat pe El”. Cum să nu ni se dăruiască prin Acesta toate? Îmi dai învierea trupurilor? Da, chiar şi mai mult ţi-am dat! Ce? Izbăvirea de păcat. Cum mai mult? Căci păcatul a născut moartea! Pe mamă am sfâşiat-o, şi pe fiu nu-l voi pierde? Rădăcina am uscat-o, şi rodul nu-l voi lua?

„Ascultă fiică şi vezi”. Ce să văd? Pe cei morţi înviaţi, pe cei leproşi cuiăţiţi, marea neînvolburată, paraliticul ţinându-se pe picioare, paradisul deschis, pâinile înmulţindu-se, pe păcătoşi dezlegaţi, pe ologi săltând, pe tâlhar făcându-se cetăţean Raiului, pe vameşul devenit evanghelist, pe desfrânată devenită fecioara cea mai smerită.

„Ascultă fiică şi vezi”. Ascultă-le pe acelea, şi priveşte-le pe acestea. Din cele de aici primeşti dovada, cât despre acelea, ţi-am dat chezăşia. Le consideri mai bune pe acestea acelora! Şi ce vrei să spui? Acestea sunt ale mele!

„Ascultă fiică şi vezi”. Acestea sunt zestrea. Ce oferă mireasa? Să vedem! Tu ai adus ceva vreodată, ca să nu fii lipsită de zestre? Ea zice: Ce pot să-Ţi aduc de la altare păgâneşti, de la tămâieri, de la demoni? Ce am să-ţi ofer? Ce? Doar pricepere şi credinţă”.

„Ascultă fiică şi vezi”. Şi ce vrei să fac? Uită pe poporul tău. Care popor? Poporul demonilor, al idolilor, al fumului, al grăsimii jertfelor, al sângelui.

„Şi vezi şi uită pe poporul tău şi casa părintelui tău”. Lasă-l pe tatăl tău şi vino la Mine. Eu L-am lăsat pe Părintele Meu, şi am venit la tine, şi tu nu-l laşi pe tatăl tău? Dar l-am lăsat, ca să nu creadă Fiul că L-am părăsit.

„Eu am consimţit, aşa am rânduit, am luat trup”. Aceasta este dat Mirelui şi miresei, ca să-şi părăsească părinţii şi să se unească unul cu celălalt.

„Ascultă fiică şi vezi, şi uită poporul tău şi casa părintelui tău”. Şi ce-mi dai dacă uit? „Şi va dori împăratul frumuseţea ta”. II ai ca iubit pe Stăpânul. Deci, dacă îl ai iubit, le ai şi pe toate ale Lui. Dacă puteţi să pricepeţi cele spuse, este bine, căci înţelesul lor este fin. Şi vreau să închid gura iudeilor.

Dar fiţi în acelaşi gând cu mine, căci chiar dacă cineva aude sau nu, eu sap şi ar.

„Ascultă fiică şi vezi şi uită poporul tău şi casa părintelui tău şi împăratul va dori frumuseţea ta”. Iudeul vorbeşte aici de frumuseţea prin simţuri, de cea trupească şi nu de cea duhovnicească.

XVII

Ia aminte ca să învățăm ce este frumusețea trupului şi ce este frumusețea duhovnicească. Aşa cum sufletul şi trupul sunt două realități distincte, la fel există frumusețea trupului şi frumusețea sufletului.

Ce este frumusețea? Mirosul asmuțit, ochiul dulce, înfățişarea ispititoare, buzele senzuale, gâtul ridicat, coama agitată, unghiile foarte lungi, vârsta tânără, albul înfloritor. Această frumusețe trupească este din fire sau din voință? Se mărturiseşte că din fire. Ia seama, ca să înveți înțelesurile filozofilor. Această frumusețe a chipului, a ochilor, a părului, a frunții, se întâmplă din fire sau din voință liberă? Este foarte clar, că de la fire se întâmplă, căci urâtul, chiar să-l iubească mii, nu poate să se facă frumos după trup. Căci cele nemişcate ale firii, de-ar trece chiar şi munții, nu se schimbă. Aşadar, cea frumoasă va fi întotdeauna frumoasă, chiar dacă nu este iubitoare de frumos. Urâtul nu poate să se facă frumos, nici frumosul urât. De ce? Pentru că acestea țin de fire. Deci, ai văzut frumusețea trupească? S-o aducem înlăuntrul sufletului. Roaba să vină spre stăpân, spre suflet s-o aducem. Priveşte acea frumusețe, mai ales ascultă despre aceea, căci nu poți s-o vezi, fiindcă este nevăzută.

Aşadar, ce este frumusețea sufletului? Înțelepciune, îngăduință, milostenie, iubire, dragoste de frați, dorință de iubire, ascultare de Dumnezeu, plinirea legii, dreptate, cuget smerit. Acestea sunt frumusețile sufletului.

Prin urmare, acestea nu sunt de la fire, ci din voința liberă. Şi cel ce nu le are, poate să le primească, iar cel care le are, dar se trândăveşte, le-a şi pierdut. Căci aşa cum ziceam despre trup, că urâtul nu poate să devină frumos, la fel şi despre suflet, spun invers, anume că sufletul urât poate să devină frumos. Căci cât de necioplit era sufletul lui Pavel, cel care blestema şi ocăra? Şi ce plin de frumusețe când spunea: „Lupta cea bună am luptat, drumul l-am încheiat, credința am păstrat-o”! Cât de urât era sufletul tâlharului, şi cât de frumos s-a făcut când s-a învrednicit să audă: „Amin, îți zic ție, astăzi vei fi cu Mine în Rai”! Cât de mare era urâțenia vameşului când răpea, şi câtă frumusețe a sufletului lui, când a împărțit din ale casei sale. Ai văzut că frumusețea trupului nu poate să se schimbe, căci nu este din voie liberă, ci din fire! Frumusețea sufletului, însă, se trage din dorința neîngrădită. Ai primit învățăturile. Care? Că frumusețea sufletului vine din ascultarea de Dumnezeu şi că dacă urmezi Acestuia, sufletul urât leapădă urâțenia şi devine frumos.

„Saule, Saule, de ce Mă prigoneşti”? „Cine eşti, Doamne”? „Eu sunt Iisus”. Şi a ascultat, şi ascultarea aceasta i-a făcut sufletul frumos, din neîmplinit cum era. Iarăşi zice vameşului: „Vino, urmează-Mi”! Şi s-a sculat vameşul, şi a devenit apostol, iar sufletul lui dezgolit a devenit frumos la înfățişare. Din ce pricină? Datorită ascultării. Iarăşi le spune pescarilor: „Veniți după Mine, şi vă voi face pescari de oameni”! Şi din ascultare cugetul lor s-a făcut minunat. De aici, vedem ce înseamnă frumusețea.

„Ascultă fiică şi vezi, şi uită poporul tău şi casa părintelui tău, şi va pofti împăratul frumusețea ta”. Ce fel de frumusețe va pofti? Cea sufletească. Din ce motiv? Pentru faptul că a uitat, căci zice: „ascultă şi uită”. Acestea sunt din voința liberă.

„Ascultă”, a zis. Cea urâtă ascultă, şi urâțenia aceasta nu se dezleagă decât prin trup.

„Ascultă”, a zis celei păcătoase, şi dacă vei asculta, vei vedea care este frumusețea.

De vreme ce urâțenia miresei nu era fizică, ci voită (căci n-a ascultat de Dumnezeu şi a încălcat porunca), prin aceasta i se aduce ei un medicament străin, din afară. Aşadar, s-a făcut urâtă, nu din fire, ci din voință liberă, şi frumoasă, a devenit prin ascultare.

„Ascultă fiică şi vezi şi uită poporal tău şi casa părintelui tău şi va dori împăratul frumusețea ta”.

Aşa să ştii, că nimic nu se referă la simțuri când auzi de frumusețe, să nu socoteşti că este vorba de ochi, nas, gură, gât, ci de evlavie, credință, iubire, de cele dinăuntru, căci toată slava fiicei împăratului este lăuntrică”.

Pentru toate acestea, să mulțumim lui Dumnezeu, Dătătorul de viață, Căruia se cuvine slava, cinstea şi închinăciunea în vecii vecilor. Amin!